

LITERATUUR EN KUNST

Onze psalmwijzen van straatliederen?

In „de Reformatie” van 17 November maakt de heer Huizenga enkele goede opmerkingen over „het orgelspel in den huwelijksdienst”. Hij verzwakt zijn betoog echter door de volgende onjuiste gedachtegang: „Nu wil men mij misschien er aan herinneren, dat dit indragen van de wereldlijke muziek in den Eeredienst ook vroeger is geschied. Wat is er gebeurd met onze psalmwijzen...?”

Neem onze psalmmelodieën. Het waren volkswijzen, maar wijzen in hun soort, in hun rhytmiek zeker schoon. En door de toevoeging van het berijmde Godswoord — ik zou willen zeggen gekuischt, vervolmaakt, verduurzaamd, ja geheiligd. Zoo behielden ze in de Kerk hun waarde, bleven ze werkelijk BEWAARD. Terwijl ze in het PUBLIEKE LEVEN, in het leven van de straat, verloren gingen, vergeten werden, waardeloos gemaakt werden. Zoals ook nu nog elk volksliedje, elke straatdeun gedeemd is tot spoedig vergaan, om verdrongen te worden door een ander, dat even snel verdwijnt.

Hier wordt de suggestie gewekt, dat wij per onze psalmmelodieën de wereld in de kerk hebben, maar dank zij „de toevoeging van het berijmde Godswoord”, ontstond een proces van heiliging, zuivering. Dit nu is, in historisch licht niet wel vol te houden. Wij hebben geen volksliedjes in de kerk. Wij zingen geen straatdeunen. Het was juist Calvijn die zich daar krachtig tegen heeft verzet en met hem zijn directe en indirecte volgelingen. Daartoe had de hervormer een te sterk besef van het apostolisch vermaan uit 1 Cor. 14:15 en Colossenzen 3:16: Ik zal zingen met den geest, ik zal ook met het verstand zingen. Leert en vermaant elkander met lofzangen, psalmen en geestelijke liederen, zingende den Heere met aangenaamheid in uw hart.

In de Institutie schrijft Calvijn: „ongetwijfeld, wanneer het gezang gematigd is en zich aanpast aan die verhevenheid welke past voor het aanschijn Gods en der engelen, dan schenkt het aan de heilige handelingen waardigheid en aangenaamheid en draagt het zeer veel toe bij om de harten op te wekken tot den waren ijver en vurigheid om te bidden...”.

Het einde van zijn verhandeling is leerzaam: „gelijk aan den anderen kant de zangen, die slechts op lieflijkheid en streeling der ooren zijn ingericht, niet passen bij de majesteit der kerk, en Gode wel ten eerste misshagen moeten”.

De majesteit der kerk, daarvoor was Calvijn met ontzag vervuld. Dank zij zijn klaar begrip van hetgeen geschiedde in de saamkomst der geloovigen was hij een wachter op Sion's muren om straatdeunen uit den Eeredienst te weren.

Het liturgisch geschrift der Fransche kerken „La maniere de faire prieres aux églises enz.” bevat op blz. 3 Calvijn's voorwoord, dat een drietal jaren later, in 1545 het psalmboek te Straatsburg verscheen, siert. Daar schrijft hij: „opdat gij zoudt hebben passende zangen U onderwijzend de liefde en vreeze Gods, in plaats van zulke die men gewoonlijk zingt, die slechts ontuchtig (paillardise) en heel gemeen (vilennie) zijn”.

Aldoend voor de meening dat onze psalmen gedragen worden door straatmelodieën is het volgende uit zijn brief aan den lezer, van 10 Juni 1543: „doch moet daar naast toegezien worden, dat de wijs of het geluid der gezangen niet wild noch lichtvaardig zij (leger et volage): Maar dat het een zekere gestadigheid en zedigheid hebbe (poids et majesté), zoo de heilige Augustinus spreekt. En dat er alzoo een groot onderscheid zij tusschen de muziek die men over de tafel en in de huizen gebruikt om de menschen te vermaken, en tusschen de psalmen, die in de kerk in de tegenwoordigheid Gods en zijner engelen gezongen worden”.

Geneve's reformator bleef dit program trouw, Gods eer zag hij in ieder deel van ons lichaam schitteren. Zoo ook de tong van zijn broeders en zusters in Christus: „zoo wel door zingen als door spreken in het bijzonder geschapen om Gods lof te verhalen en te verkondigen”. De reformatie was juist een protest tegen straatdeunen in de kerk. Wie dat niet ziet, verzwakt zijn betoogen tegen vreemde import in 's Heeren huis.

Westzaan S. ZWART Jz.

NASCHRIFT. Erkentelijk voor de mij door de Redactie geboden gelegenheid, dit artikel van den Heer Zwart van een naschrift te voorzien, wil ik constateeren, dat wij, minder dan de Heer Z. het wil doen voorkomen, vrijwel of geheel niet van meening verschillen. M.J. heeft de Heer Z. niet voldoende aandacht geschonken aan het „ZOOALS”, waarmee de „gewraakte” zin: „Zooals ook nu nog elk volksliedje etc. begint, waaruit blijkt, dat hier een vergelijking wordt gemaakt. Het karakter van den straatdeun bezitten onze psalmwijzen niet. Wel zullen we het eens zijn over het feit, dat verschillende psalmwijzen verwaanschap vertoonen met destijds onder het volk levende melodieën; dat ten tijde van de Reformatie menige volkswijs herschapen is tot een kerk-lied, tot een psalmwijs.

Aan den anderen kant ontveins ik mij niet het verschil in opvatting tusschen den Heer Z. en anderen (waaronder ook ik behoort) over wat betekenen moet het door Calvijn genoemde zingen met „poids et majesté”, doch dit te behandelen in enkele volzinnen in een naschrift gaat buiten dit bestek, en dat zal trouwens wel weer opnieuw aan de orde komen in publicaties van de „Stichting tot verbetering van het Psalmgezag”, die, naar ik weet, haar werkzaamheden weer met kracht zal voortzetten.

Rijswijk Z.H.

R. HUIZENGA.

[Verdere discussie schijnt ons, gezien het standpunt van beide auteurs, niet noodig. Redactie].

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Het valt waarlijk moeilijk te begrijpen, om welke reden de menschen van onze dagen het recht hebben te spreken van een nieuwe wereld, die er is en van een nog nieuwere, die komen zal. Wat is er nu werkelijk voor nieuws?

Op welk terrein dan ook?

Zie ik naar ons staatsleven, dan zou dit het nieuwe kunnen zijn, dat wij, terwijl de overheden ons steeds weer voorhouden, dat ons volk ten eerste verarmd is, er officieel nimmer zoo weelderig werd geleefd als thans. Het lijkt op het doen van een bankroetier, die in de dagen, dat zijn val dreigt, door bijzondere weelde zijn crediet nog een weinig tijds tracht op te houden.

Burgemeesters en Wethouders wandelden voorheen naar hun werk; thans rijden zij in een auto. Ik geloof niet, dat er ooit een tijd is geweest dat ministers op staatskosten over zulke mooie wagens de beschikking hadden, dan nu het geval is. Er wordt, ik kan mij nu beroepen op den minister-president, met geld gesmeten.

Het aantal ambtenaren groeit met den dag. Ik vernam, dat aan een ministerie, waar men het voorheen kon doen met één directeur-generaal, er thans drie zijn. En de „Radio-omroep” vertelt ons, dat nu de overheid de radio regelt en betaalt, voor een bepaald deel van het werk, dat voorheen drie ambtenaren vroeg, er nu twee en dertig zijn.

Dat kan helpen, wat de kosten betreft.

Wij worden al meer door socialistische geregeerd, en al zullen wij niet, als Sorel eens aan Jaurès voorhield, zeggen, dat die van meening zijn, dat heel het volk gelukkig is, als zij vrijelijk uit de publieke kas kunnen putten, volgens het bekende woord: quand Auguste avait bu, la Pologne était ivre, dit blijkt toch wel, dat zij ook de meest berooide publieke kas niet ontzien, als het gaat om de verwerkelijking van hun gevaarlijke idealen.

Men spreekt van velerlei kant thans van welvaartsplannen en welvaartsdoelen, waarin alle menschen, die toch recht hebben op geluk, ook gelukkig zullen zijn. Wie heeft daarvan niet eer gehoord?

Lijkt het er niet meer op, dat wij den tijd beleven, dien Groen van Prinsterer voorzag, waarin de menschen, die blijde oogen gericht op een fata morgana, den afgrond te gemoet hoilen?

Is er op kerkelijk gebied iets nieuws?

Van den kerkeraad der niet vrijgemaakte gereformeerde kerk ontving ik een schrijven, waarbij de bekende synodale zestien punten waren gevoegd, en mij werd verteld, dat deze geschikt zouden zijn veel misverstand weg te nemen omtrent de uitspraken der Synode.

Er wordt, nadat in den meest scherpsten vorm van misleiding is gesproken, waaraan men dan van den kant der vrijgemaakte kerken zou schuldigen staan, gewag gemaakt van geneigdheid tot samenspreken. Echter, dit altijd op den grondslag, dat er in de gereformeerde kerken niets bijzonders is gebeurd, dat er niets is veranderd, dat men gebleven is in de lijn, in onze gereformeerde kerken steeds gevolgd enz.

Deze methode herinnert mij ook al weer aan oude manieren, die wij vóór den oorlog hier en daar konden opmerken. Men doet allerlei verkeerde dingen, en als het ietwat misloopt, is er niets gebeurd, en toont men een verbaasd gezicht tegen ieder, die het anders zegt.

Dit nieuwe oude smaakt waarlijk zóó slecht, dat er zijn, die zeggen: had ik mij niet reeds vrijgemaakt, ik zou het thans doen.

Ik kan respect hebben voor iemand, die, zoolang hij overtuigd is den rechten weg te bewandelen, ook al doet ik die meening niet, op zijn stuk blijft staan en zegt: dat heb ik gedaan, en daar sta ik voor.

Maar dit zich wringen in allerlei bochten, om aan de gevolgen van zijn boze daad te ontkomen, dwingt niet het minste respect af. En zonder respect zal ook een synode met al haar hopelooze pogingen geen succes hebben. Bovendien, welke waarde moet men aan haar uitingen hechten, welke zekerheid hebben haar mededeelingen, na de heele of halve verloochening van belangrijke stukken, als Prae-advies en Toelichting. Wat zal er straks ten aanzien van deze zestien punten geschieden?

Trouwens — wie opmerkzaam leest, en dit hebben de menschen in onze vrijgemaakte kerken wel geleerd, ziet aanstonds, dat er werkelijk niets is veranderd, d.w.z. dat de synode nog altijd op het eens ingenomen standpunt staat, 't welk zij nu tracht te verdoezelen.

Wij leven in een revolutionaire tijd en daarvan is terecht gezegd: hoe meer er verandert, hoe meer alles gelijk blijft.

De mensch toch, die God verlaat en Zijn Woord verwerpt, kan wel eenige wisseling brengen in zijn dwaasheden, maar zij blijven van denzelfden aard. Men spreekt thans smadelijk van het vroegere intellectualisme en rationalisme; wij leven in een tijd van irrationalisme.

Niet de aanbidding van de rede, maar een val in de mystiek.

Maar rationalisme en mysticisme zijn loten van één en denzelfden stam.

Het hart van den mensch heeft zich van God en Zijn Woord afgekeerd, en richt nu het verstand of naar buiten of naar binnen. In beide gevallen ziet het de werkelijkheid niet.

De oude rationalisten zeiden: als de werkelijkheid afwijkt van hetgeen ik met mijn rede vond, gaat de stelling van mijn rede toch voor.

En de irrationalist zegt: mijn intuïtie of diepste gevoel zegt mij, dat ik vast rekenen kan op hetgeen ik verwacht, al keert heel de werkelijkheid zich er ook tegen.

De revolutionairen van 1789 aanbaden de rede en zij

weenden van ontroering als zij dachten aan de heerlijke wereld, die zij zouden bouwen. De revolutionairen van thans doen meer dan eens, als verwierpen zij de rede, maar zij zijn evenzeer bewogen, als zij spreken van het groot geluk, dat komende is tegen alle mogelijke en redelijke verwachtingen in.

En — daar is niets nieuws onder de zon.

Alleen, wel is er een toeneming van de dwaasheid en een verergering van het ongeloof, en een vermeerdering van wereldzin, ook bij onze gereformeerde jeugd.

Wij moeten de dingen maar zeggen zooals ze zijn.

En dan is er dit ontzettend verschijnsel, dat allerlei dingen die voorheen in onze kringen niet of althans slechts sporadisch gevonden werden, nu allereerste worden opgemerkt.

Mij is van der jeugd aan afschuw, ja waarlijk afschuw, ingeprent tegen het kaartspel. Dat zit er zóó in, dat ik geen kaarten kan zien zonder grooten weerzin. En dat is, geloof ik, wel bij de ouderen algemeen zoo.

Thans wordt er, naar men zegt, veel gekaart in onze kringen.

Wie dacht er vroeger ooit aan den dans?

Nu vertelt mij iemand, dat een dansmeester in onze stad verklaart, het zoo verbaasend druk te hebben, nu de gereformeerde jeugd loskomt en danses vraagt.

Op het heerlijke congres der vrijgemaakte jeugd in Amersfoort hoorde ik van die danswoede in gereformeerde kringen gewagen, en in mijn onnoozelheid zeide ik: hé, in het Noorden schijnt dat niet zoo te zijn. Maar — hoe werd ik ontuchtigd, toen ik deze dingen hier en daar ter sprake bracht.

Het is hier al precies zoo als elders.

Het spreekt wel vanzelf, dat de danslustige jeugd onder ons geen trek heeft, om op de jeugdverenigingen flink mee te doen, als zij al mee doet.

Maar moet het ons niet aangrijpen, wanneer, nadat Gods oordeelen over de wereld slaan, de wereldgelijkvormigheid in Christelijken kring meer en meer toeneemt? Is het een na-oorlogsverschijnsel? Ik vrees van niet.

Toch moeten wij ook het goede weten op te merken. Ik had mij voorgenoemen, mijn gesprek met U over onze Calvinistische vaders en wat zij voor het politieke leven presteerden, nu voort te zetten, en wat in het vat zit verzuurt niet, maar wat men zoo rondom zich ziet gebeuren, kan de aandacht wel zoozeer in beslag nemen, dat men een gesprek, dat gaande is, even afbreekt om daarop te wijzen.

Ik heb het congres in Amersfoort bezocht en ben dankbaar daarvan teruggekeerd.

Zeker, het moet ons aan het hart gaan, dat oude banden werden verbroken en dat gescheiden zullen optrekken, die voorheen zoo vertrouwend konden samengaan. Maar wij hebben de scheur niet gebracht.

Toen onlangs een vriend mij de scheuring verweet, en dat in niet zachte bewoordingen, merkte ik zeer bescheiden op: beste vriend, het is net, alsof ik U heb uitgeworpen, maar dat is toch een vergissing; gij hebt mij buiten uw kerk gezet.

Ik heb nimmer behoefte gevoeld om op schorsing, van wie dan ook, aan te dringen, of die maar een oogenblik te begeeren, maar gij, wat doet gij, of wat neemt gij althans ook voor uw verantwoording?

Daarop volgt dan geen redelijk antwoord.

Zoo is het ook met onze jeugdbonden.

Ik weet, dat er bij de bestuurdere van den meisjesbond waren, die de eenheid, tegen alles in, in het eerst wilden handhaven, en dat zeer oprecht, maar het bleek, dat het niet ging.

En zoo is het ook met de jongelingen, die, naar ik hoop, spoedig ook hun landelijke organisatie in orde zullen hebben gebracht.

Wij moeten dan onze kracht niet zoeken in een bestrijden van anderen, maar in waarlijk bouwen, niet naar hedendaagschen trant in woorden, maar werkelijk, in de vreeze des Heeren.

En dat kenmerkte ook het congres te Amersfoort. Daar werd heel weinig over anderen gesproken, maar alle aandacht was gericht op hetgeen door den Heere onzen God van ons wordt gevraagd.

De sprekers boeiden mij op ongewone wijze. Niet alleen door de degelijkheid van hun betoog, ook door de opgewektheid, waarmee zij de besprekingen inleidden. En welk een kostelijke bespreking mocht er telkens volgen.

Onze jongens en meisjes kwamen bij tientallen op, om hun opmerkingen en vragen ten beste te geven.

Het viel mij ook thans op, hoe kort en krachtig zij allen hun gedachten wisten te formuleeren. Dat heeft het bondsleven hun geleerd. Oude menschen houden soms van lang redeneeren, onze jonge menschen kunnen kort zijn.

Gij zult in „de Reformatie” een verslag van deze conferentie vinden, en ik heb niet de ruimte, om op het gesprokene nader in te gaan.

Ik vertel alleen maar van de dankbare, blijde stemming die er heerschte, van de warme geestdrift, die er sprak uit aller betoog, van de innige overtuiging, die telkens weer fonkelde uit de erkenning, dat wij alleen goed kunnen gaan, als wij dicht blijven bij het Woord van onzen God en de aloude belijdenis onzer kerken.

Er was steeds een echt Schriftuurlijke zin, en die behoedte voor overschatting van eigen kunnen, doet bidden om genade van onzen God. Die alleen ons op den rechten weg kan leiden, waarop onze voet zal gaan, ook in de reformatie van ons jeugdleven en onze jeugdvorgansaties.

Zoo is er dan te midden van de groote verwarring van onzen tijd, van de afwijking allereerste, die ons met groote zorg voor de toekomst kan vervullen, ook reden tot rijken dank aan onzen God. Die het zoo wel met ons maakt. De toekomst moge donker schijnen, ons werd gewezen op de regeering van onzen Koning. Die haast om te komen. Wij leven, zegt men, in een apocalyptischen tijd. Er wordt van verschillende kant gesproken over het „eschatologische” van onze dagen. Wie ook hier niet naar de Schrift spreekt, verdwaalt. Laat ons dicht blijven bij het Woord. Dan alleen is het goed.

Met hartelijken groet en heilbiede, uw toegenegen

MARNIX

DE REFORM

Bij de uit-
verschijnt
voor het Ne-
dering van

In VI, 2

Wij willen
den handelen
willen steeds
menwerking
moet gewaakt
de godsdienst
De betere ve
tholiek kan u
trachten elkar
met elkander
met elkander
voor allen ge
sche. Zij zoel
ervaren smart
groeit en ge
lijk is.

Zoolang
gen” wordt
nadering in
komen. Vo
pogingen v
poot”, na d
— gelukkig
gingen uit
den een ve
sche perio
talen.

„Het Ge
verschillen
eenheidsor
reformeerde

„Bijna
ties herke
enkele w
pen- en
jeugdgro
gaan in
Gereform

Wat wij
schreef en
maakte) v
laten „ove
tuur maar
Aan het

In het
jeugd ge
Jeugdbet
geven. I
gevestig
en pers
weging
werd en
neratie
Zooals
van 1918
niet me
de extre
denis ill
blinddoe
terwijl h

Voor or
maar dan
met de oo

Ds J. M.
docratisch

Daarte
gemaakt
of afge
zonden
primair
t zoo n
zonde o
bied vo
het lich
niet cen
Dat is e

Hoe me
of neen n
looft niets
overeenst
en men w
is dat toe
bindend v
is aanged
roomsch.
mijn LEE